

Christian Gran Molberg.

Et Supplement af **E. A. Thomle.**

Nu afdøde Rigsarchivar H. J. Huitfeldt-Kaas har i dette Tidsskrift 3 R. VI. S. 186—99 og 4 R. II. S. 1—15 meddelt meget udførlige Oplysninger om den i Overskriften nævnte Garnisons-auditeur i Trondhjem Christian Gran Molberg og herunder paa-vist, at de Oplysninger, denne Mand i sin Tid har meddelt om sin Fødsel, sine Forældre og sit Levnet, vimler af de groveste Feil. Blandt andet gjør Forfatteren opmærksom paa, at Molberg i 1780 søgte om at blive Politimester i Trondhjem, hvilket — siger Forfatteren — „ved Hjælp af forskjellige falske Foregivender synes nær ved at skulle lykkes ham“ og han tillægger senere „at hvor nær han (o: Molberg) end selv mente at staa til Politimesterposten i Trondhjem, blev imidlertid Hans Christian Klingenberg 6 Decbr. 1780 udnævnt dertil.“ Det sidste er vistnok ganske rigtigt. Men Forfatteren har ikke været opmærksom paa, at Molberg virkelig blev udnævnt til Politimester i Trondhjem allerede 23 August s. A., og at det først var, efter at der i Cancelliet var anstillet fornyede Undersøgelser om Molbergs tidligere Forhold, at denne Udnævnelse blev tilbagekaldt og Klingenberg i hans Sted udnævnt til Embedet. Cancelliets Forestilling i Sagen, der var dateret den 2 August 1780, gik ud paa at indstille Christian Fyhn „som i 8te Aar har tjent Stiftamtmanden som Fuldmægtig og imidlertid havt Leilighed til at gjøre sig Byen og dens Forfatning bekiendt“ saameget mere „som Stiftamtmanden recommenderer ham med den fuldkomneste Forsikring, at han har de bedste Egenskaber til et saadant Embedes Forvaltning, ligesom det og er til hans egen Roe og Sikkerhed, at Embedet betroes til en vel øvet og duelig Mand“. Om „dimitteret Auditeur og Stabssecretaire ved det nordensfieldske Generalitet“ Christian Molberg, der nævnes som Nr. 7 af de 12 Ansøgere om Embedet, anføres det blot „at han er med 15 Børn i trængende Tilstand“. — Mærkelig nok fik han alligevel ved kgl. Resol. af 11 August dette, saa han uden Tvivl maa

have havt Velyndere af Indflydelse, og 23 s. M. erholdt han ved aabent Brev Bestalling som Politimester i Trondhjem. Efter at der imidlertid fra Stiftamtmanden var fremkommen Indsigelse mod Molbergs Ansættelse i Embedet og der om hans tidligere Forhold af Cancelliet var indhentet nærmere Oplysninger, blev Sagen paany forelagt Kongen, der 1ste November næsteften op-hævede den tidligere Resolution og samtidig paalagde Cancelliet at gjøre ny Indstilling om Embedets Besættelse. Cancelliet frem-lagde imidlertid 15 Novbr. igjen sin tidligere Indstilling, men opnaaede heller ikke denne Gang at faa Fyhn udnævnt, hvor-imod Kongen ved Resol. af 22 s. M. udnævnte Raadmand og Overinspecteur ved Tugthuset i Trondhjem Hans Christian Klin-genberg til Politimester i Trondhjem. Ved aabent Brev af 6 Decbr. s. A. erholdt han derefter Bestalling paa Embedet.

Som bekjendt opgiver Molberg selv ved mange Leiligheder, at Ludvig Holberg var „hans Morbroder“. Dette er, som af Rigsarchivar Huitfeldt-Kaas paavist, utvivlsomt en Usandhed. Men det er dog alligevel et Spørgsmaal, om der ikke kan ligge noget til Grund for Paastanden. I en Ansøgning, som Molberg allerede som Student 29 Juni 1752 indgav for sin Fader „Jochum Christian Gran Molberg“ og hvori han ansøgte om, at denne maatte blive udnævnt til Postmester i Bergen, hvorom ogsaa Faderen selv samtidig androg, oplyser han, at Faderen havde været i Hs. Kgl. Majst. Krigstjeneste lige fra Begyndelsen af „10 Aars Krigen mellem Sverrige og Danmark i Kong Fridrich 4des Tid“ (∴ fra 1709) til Kong Christian den Vites Død (1746), og at han havde tjent lige fra Underofficer ved det andet Bergen-husiske nat. Inf. Reg. til Fods, indtil „han omsider avancerede til Secund-Lieutenant og i samme Tid haver udstaaet meget ondt udi Felt og Batalie, da han dog ikke var mere end 15 Aar gammel den Tid, *hans salig Fader Hr. Obriste Christian Gran* faldt ved hans Side“. Han maatte siden „paa en bitter og sur Maade æde sit Ungdoms Brød i Fiendernes Land under salig Hr. Tordenskiolds Commando og siden, da han nu saa sin Lykke at være saa tynd, at han ikke kunde avancere, ikke heller Kræfter vilde længer staa ham bie, maatte han imod sin Villie

begjære underdanigst sin Abscheed i Haab om at erholde en civil Betiening, hvorved han nogenledes kunde underholde Kone og (den Tid) værende 7 levende og uforsørgede Børn, af hvilke den Allershøyeste haver borttaget 3 og ladet 4 af os leve tilbage, af hvilke han haver opoffret 2 af os til Studeringer og i sin Fattigdom hjulpet mig som den ældste, indtil jeg er bleven Student. Men da nu Lykken var ham saa contra, at han ikke noget Levebrød kunde erlange, maatte han (for ikke at crepere med Kone og saa mange uforsørgede Børn) gribe til at være Politibetjent i Bergen, hvilket han med saa stor Troskab og Nidkierhed har forrettet, at han haver forskaffet sig en stor Del Fiender af lastefulde Mennesker, der daglig haver søgt ham baade efter Ære og Liv, ja forfulgt ham med Proces lige til Høiesteret, af hvilke Sager én endnu ventilerer under Deres Majts. Paadømmelse for Høiesteret.“ Da Postmesteren i Bergen nu var død, var han underdanigst „bedende med vemodig Taare“, at Kongen ei allene vilde „hense til min gamle Faders lange og tro Tieneste“, men ogsaa til „den Besværlighed, han daglig maa udstaa ved dette bedrøvelige Brød, som han nu paa 6te eller 7de Aar har betient, og til os hans uforsørgede Børn, der skal søge vor Lykke og Brød ved Studeringer i Verden.“

Denne Ansøgning, der blev indgiven samme Aar, som Molberg blev Student, synes i alle Fald i det Væsentlige at være fuldt paalidelig. „Oberstlieutenant“ Christian Gran gjøres vistnok i Ansøgningen til „Oberst“, og det siges vistnok, at Faderen havde avanceret til Secundlieutenant, medens han i Virkelighed kun blev Capitaine des Armes (høieste Underofficersgrad). Men herpaa kan der dog neppe lægges nogen særlig Vægt, da saadanne Udslag af honnet Ambition hverken var eller er særdeles paa-faldende eller sjeldne. Det maa derhos bemærkes, at der paa den her omhandlede Tid ikke fandtes Secund-, men blot Premier-Lieutenanter i Armeen og at det derfor heller ikke er uden Exempel at Capitaines des Armes benævnes Secundlieutenanter, formentlig fordi de vel ogsaa i Virkeligheden maatte tjenstgjøre som saadanne. Naar det derhos i Ansøgningen heder, at Oberstlieutenant Gran *faldt* ved Sønnens Side, er Udtrykket maaske

mindre vel valgt. Thi Oberstlieutenant Gran døde den 15 Marts 1717 vistnok ved at falde, men ikke i nogen Kamp, som man nærmest skulde tro efter Udtrykket i Ansøgningen, men ved at styrte med Hesten ved Elgethuns Postering i Rødenes. Og her har Sønnen formodentlig ogsaa været tilstede. I det hele faar man imidlertid ikke Indtrykket af, at Molberg allerede paa denne Tid har forsøgt at fremstille Begivenheder og Forholde paa nogen usandfærdig Maade. Man kan derfor vistnok gaa ud fra at de faktiske Oplysninger, som Ansøgningen indeholder, i det Væsentlige er korrekte, og at Politibetjent Molberg derfor ogsaa *i Virkeligheden har været en Søn af Oberstlieutenant Christian Gran.*

Hvis man imidlertid tør antage, at Sagen forholder sig saaledes, kan Politibetjent Molberg dog øiensynlig ikke have været nogen Søn af Oberstlieutenant Gran i Egteskab med Ludvig Holbergs Søster. Thi da han efter Sønnens Opgave var 15 Aar gammel, da Faderen døde i 1717, maa han være født c. 1702, altsaa flere Aar før Gran i 1706 blev gift med Edel Holberg. Da der heller ikke foreligger den ringeste Antydning til at daværende Capitaine Gran har været gift før han egtede Holbergs Søster, er der vist al Grund til at formode, at Politibetjent Molberg *kun har været en uægte Søn af Oberstlieutenant Gran.* Dette vilde ogsaa tilstrækkelig kunne forklare, baade at han ikke bærer Faderens Familienavn „Gran“, men sandsynligvis Moderens „Molberg“, at han bærer Fornavnene Christian Gran efter Faderen (Jochum er vel efter Morfaderen), og at Sønnen Auditeur Molberg i sine senere Aar stadig kunde forsikre, at Ludvig Holberg var „hans Morbroder“. Thi vistnok var denne hverken hans eller hans Faders virkelige Moders Broder. Men Edel Holberg var dog gift med Politibetjent Molbergs Fader og kunde nok derfor paa en vis Maade kaldes dennes „Moder“, især hvis Politibetjenten, hvad der vel ikke er udelukket, har havt sit Tilhold hos og faaet sin Opdragelse hjemme hos Faderen.

At Edel Holberg selv ikke kan have været gift med Politibetjent Molberg, og at hun følgelig heller ikke kan være Moder til Auditeuren, er ganske sikkert. Man tør i saa Henseende vel ingen afgjørende Vægt lægge paa, hvad Rigsarchivar Huitfeldt-

Kaas anfører, at Giftermaal mellem en Oberstlieutenants Enke og en Underofficer vilde være en altfor besynderlig Mesalliance til at kunne antages. Thi den Slags Mesalliancer behøver man ikke at gaa ret langt for at finde Exempler paa. Men afgjørende er hvad der kan oplyses om Edel Holbergs senere Liv. Efter Mandens Død fik hun 18 Juni 1717 kgl. Bevilling til at sidde i uskiftet Bo med deres „fælles Børn“, saalænge hun forblev i Enkestand. Dette Udtryk kunde jo tyde paa at Oberstlieutenant Gran i sit Egteskab med hende havde flere Børn. Men det er vel blot en sedvanlig Formel der er benyttet. Thi det vides i alle Fald ikke, at Gran i sit Egteskab med Holbergs Søster havde andre Børn end Sønnen Christian Holberg Gran¹⁾, der 22 A. gl. i 1728 blev Student fra Helsingørs Skole. Den 27 Juli 1734 søgte han om kgl. Confirmation paa den Accord, han havde truffet med Tolder ved Søndhordlens Toldsted Maurits Luft, hvorved denne afstod ham Embedet. Og i denne Ansøgning paaberaaber han sig Faderens „lange og tro Tjeneste, som indtil sin høie Alderdom i nogle og halvtredsindstyve Aar som en tro Soldat tjente Kongen og endelig tilsidst i seneste Krig satte sit Liv til ved Elletuns Postering“ og han tillægger, at „hans gamle og svage Moder“ siden Faderens Død „nu i 16 Aar hun har siddet Enke“ ei har havt den Naade som andre Enker, der har mistet deres Mand i Krigstjenesten, at nyde nogen Pension „i Mangel af de der kunde bevæge og udtale hendes Nød og Trang“. Heraf fremgaar det med Sikkerhed, at Edel Holberg ikke er bleven gift efter Oberstlieutenant Grans Død. Det er ogsaa i sig selv lidet sandsynligt, at Edel Holberg skulde kunne have havt noget Barn efter Oberstlieutenant Grans Død. Thi Edel Holberg har øiensynlig været et af Oberstlieutenant Christian Holbergs ældste Børn, født sandsynligvis 1670. Hun maa derfor, da hun i 1706 egtede Gran allerede have været en Dame paa c. 36 Aar og ved hans Død i 1717 omkring 47 Aar. Det er derfor under alle Omstændigheder lidet sandsynligt for ikke at sige umuligt, at hun kan have været Moder til Auditeur Molberg, der forøv-

¹⁾ Han blev begravet i Storøens Prestegjeld 21 Juni 1747, 39 A. 2 M. 26 D. gl. og skulde efter dette være født i de sidste Dage af Marts 1708.

rigt ogsaa først er født c. 1729, altsaa da Edel Holberg var omkring 59 Aar gammel. At Edel Holberg har været et af de ældste af Oberstlieutenant Holbergs Børn fremgaar deraf, at hun altid nævnes ført af hans efterladte Døtre og da den næste i Rækken af disse Abel Holberg ifølge Kirkebogen er født i 1672, maa Edel i ethvert Fald være født tidligere. Paa Skiftet efter Moderen Karen Lem, der holdtes i Bergen 1701, opgives det rigtignok, at hun er født 2 Sept. 1672. Men Aarstallet maa være urigtigt, da hendes yngre Søster Abel, der efter Skiftet skulde være født 29 October 1674 og den yngste Søster Sophie, der ligeledes efter Skiftet skulde være født 4 Februar 1676, ifølge Kirkebogen er født henholdsvis i Aarene 1672 og 1674. Man tør derfor vistnok antage, at der under Skiftet er indløbet en Regnefeil, idet man formodentlig har udregnet Fødselsaaret efter den opgivne Alder og herunder regnet et Par Aar feil. Sandsynligvis er Edel derfor født 2 Sept. 1670. At Edel Holberg heller ikke kan have været gift før hun i 1706 egtede daværende Capitaine Gran, fremgaar med Sikkerhed af Skiftet, der viser at hun var ugift ved Moderens Død og først i 1706 indtraadte i Egteskab¹). Oberstlieut. Holberg siges ellers gift med Karen Lem omkring 1670²). Men dette maa øiensynlig være urigtigt. Thi da Oberstlieutenant Holberg skal have haft 12 Børn i sit Egteskab, af hvilke Børn Ludvig Holberg var det yngste, maa han vistnok være bleven gift c. 1665, da Konen Karen Lem, der var født i 1647, var 18 Aar gammel. I saa Fald vilde der for Edel kunne være 2 eller 3 Børn og mellem Henrik Jørgen, født 1675, og Peder, født 1681, 2 eller muligens 3. Børnene vilde i saa Fald være: 1) Et Barn, født c. 1666. 2) Et Barn, født c. 1668. 3) Et Barn, født c. 1669. 4) Edel, født 1670. 5) Abel, født 1672. 6) Sophie, født 1674. 7) Henrik Jørgen, født 1675. 8) Et Barn, født c. 1677. 9) Et Barn, født c. 1679. 10) Peder, født 1681. 11) Fredrik Christian, født 1683 og 12) Ludvig, født 1684.

¹) Nordahl Olsen, Ludvig Holberg i Bergen, S. 22 f.

²) H. Munthe, Familien Munthe, S. 92 jfr. 612.